

☉ SAHİBİ :

TÜRKİYE İSLÂM
ENSTİTÜLERİ TALEBE
FEDERASYONU ADINA
GENEL BAŞKAN

Cahid BALTACI

☉ YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ

İsmail L. ÇAKAN

BU SAYIDA

VEDA	İslâm MEDENİYETİ
İSLÂM VE BATI	M. EL-MAĞRİBİ
	Terc: Ömer CEBECİ
İSLÂMDA HELAL VE HA- RAM MANTIĞI	Celâl YENİÇERİ
ÜNLÜ CELVETİ ŞEYHLERİ	Hakkı Şinasi ÇORUH
CEVİZ KABUKLARI (Şiir)	Safvet ÇELEBİ
EBU'L - HASAN EL-MÜ- ZEYYİN	Dr. A. Subhi FURAT
İMAM-HATİB GENÇLİĞİ Şiir	Mustafa BAYBURTLU
İSLÂM HUKUKU VE ROMA HUKUKU	Av. Dr. Y. Ziya KAVAKÇI
İMAM - HATİB OKULLARI VE KÖY ENSTİTÜLERİ ...	Sabri AKDENİZ
HAYATA DÖNMELİYİZ ...	Ali Ulvi KURUCU
ZAFERİNİZ, İSLÂMİN ZA- FERİ OLACAKTIR	Fahreddin OLGUNER
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜ- SÜ ROZETİ	Yük. Müh. Ö. KIRAZOĞLU
MEHMED ÂKİF'İN İNANÇ- LARI VE SECİYESİ	Mahir İZ
İSLÂM İŞİĞİNDE SİYASET	M. Said ÇEKMEGİL
MÜSLÜMANLARIN TIB'DA- KI YENİLİKLERİ	Hasan ÖZÖNDER
SÜLEYMANİYE (Şiir)	KIBRISLI
OSMANLI MİMARLIĞI	Cevad ÜLGER
SUALLERE CEVAPLAR ...	G. MERT - Y. V. YAVUZ
TİYATROMUZDA BUNA- LİM VE «ESKİ ÇAMLAR BARDAK OLDU	Hilmi KURFULUŞ
FİLM HİKÂYESİ YARIŞ- MASI	İslâm MEDENİYETİ
HZ. EBU BEKİR	LUT-KAN
HABERLER	Dr. Cahit ÖNEY
RUBÂİ	İslâm MEDENİYETİ

İDAREHANE

Türkiye İslâm Enstitüleri Talebe Federasyonu Genel Merkezi
Nuruosmaniye Caddesi No: 82/2
Tel. : 22 46 02

CAĞALOĞLU — İSTANBUL

Haberleşme ve Havalâ Adresi :
İSLÂM MEDENİYETİ, P.K. : 1315

SİRKECİ

TEMSİLCİLERİMİZ

Ankara: T.I.H.O.M.C.F. Genel Başkanı: Mehmet KARAMAN
Kayseri: T.I.E.T.F. İkinci Başkanı: İmdat N. NURSAÇAN
İzmir : T.I.E.T.F. Mah. İcr. Kom. Başk. : Orhan ÇETİN

TEKNİK KADRO

Sekreter : Erdoğan ATAK
Ressam : Gürbüz AZAK
Dizgi ve Baskı : F A T İ H M A T B A A S I — İSTANBUL
Yıl: 2 — Sayı: 17
Basıldığı tarih: 18/1/1969

ABONE

Yıllık : 12 sayı, 25 TL.
Altı Aylık : 6 sayı, 12,5 TL.
Öğrencilere: Yıllık 20 TL.
» 6 aylık 10 TL.
Yabancı memleketlere posta
ücreti ilâve edilir.

Bir sayısı: 250 Kuruş.

İLÂN TARİFESİ

Dış Kapak: 2 renk 2.500 TL.
Tek renk: 2.000 TL.
İç Kapak: 2 renk 1.500 TL.
Tek renk: 1.000 TL.
Renkli ilân sahifesi :
Tamam : 1.200 TL.
1/2 : 750 TL.
1/4 : 400 TL.
1/8 : 250 TL.

Mecmuamızdaki yazılar me'haz gösterilmeden alınmaz.
Gönderilen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez.

İslâmda helâl ve haram mantığı

"MÜLKİYET HAKKI"

ir şeyin haram ve helâl oluşunun diğer bir sebebi de «Mülkiyet» tir.

Mülkiyet bir mala sahip olmak demektir. Bir mal çeşitli yollardan elde edilebilir. Ancak malın İslâmda, meşrû, yollardan elde edilmesi şarttır. Meselâ hırsızlık suretiyle elde edilen bir mal çalan için mülk olamaz. Onun mülkiyeti sahibine aittir. Çalan gayri meşrû surette onu elinde bulundurur. Bu çalma ister devlet dairelerinde görüldüğü gibi zimmete geçirme şeklinde olsun, isterse terazi başında yanlış tartma ve ölçmeler şeklinde olsun, veya hanelerden, mülklerden veya bizzat insanların cebinden aşırarak suretiyle olsun netice değişmez. Bunların hepsi gayri meşrû surette zimmete geçirilmez.

Komünizm rejimlerinde olduğu gibi mülkiyetleri sahibinin elinden alarak tamamen devletleştirme ve sosyalizmde görüldüğü gibi komünizmaya yaklaşma derecesinde ferdi mülkiyete riâyet etmeme de gayrimeşrû surette servet ele geçirilmez. Fakat burada zimmete geçirme tek bir fert veya muayyen bir çete topluluğu tarafından değil bizzat devlet tarafından yapılmakta ve tek kelime ile hırsız devlet olmaktadır. En belâli hırsızda budur.

Diğer taraftan mülkiyetin teessüs etmesi için ele geçirilen şeyin maddî ve manevî pislikten dolayı haram edilmiş vasıfları itibariyle haram edilen şeyler üzerinde mülkiyet cereyan etmez. İslâmda, müslümanlar için bu gibi şeylere mâlik olmak yoktur. Bunlara sahip olunamaz. İslâm, domuz, içki ve leş gibi şeylerin mülkiyetini kabul etmemektedir. Yenilmesi, içilme-

Celâl YENİÇERİ
(İst. Yük. İslâm Ens. Mezunu)

si, yedirilmesi ve içirilmesi ve satılması haram edilen bu şeyleri müslüman ne yapabilirki! Allahın pis ve haram olarak ilân ettiklerini seviyorum mu diyecek? Hayır.

İslâm bütün müslümanlara ilân eder; madde-ten ve manen pis olupta haram edilen şeyler üzerinde mülkiyyet ve tasarruf etme hakkı yoktur. O halde mülkiyyetimize geçireceğimiz şeylerin maddî ve manevî vasıfları itibarıyla helâl ve mübah şeyler olması şarttır.

MÜLKİYYETİ ELDE ETME YOLLARI

Bir mala sahip olmanın sebeplerine gelince Ömer Nasûhî Bilmen, *İslâm Hukuku* adlı eserinde bu sebepleri üçe ayırarak şöyle anlatır: «Temellük esbabı üçtür; Biri bey ve hibedir. Diğer iştir. Üçüncüsü de mübah bir şeyi ele geçirmektir. Bu üçüncü kısım'da ya hakikaten olur; mübah bir şeye el koymak gibi. Veya hükmen olur; mübah birşeyi elde etmek için vasıtaları hazırlamak gibi... meselâ yağmur suyunu almak için kap koymak, av hayvanını tutmak için tuzak kurmak v.b.» (C.I, S. 289)

Bu üç yoldan insanlar, yiyeceklere ve eşyaya sahip olurlar. Bu üç kanaldan gelen şeyler ferdin mülkiyyet ve tasarrufuna geçerek diğer kimseler için haram olurlar. İslâm'da helâl mal elde etmenin ilân edilmiş meşru yolları bunlardır. Bunlardan birincisi yani alış veriş ve hibe için akid şarttır. Bu akid, karşılıklı rızaya dayanır. Alış verişte bir malın bir bedel, iş veya bir menfaat mukâbilinde diğer şahsın mülkiyyetine intikal etmesine karşılık hibe (bağışlama) da bir mal tamamen karşılıksız olarak gayre mülk olur.

Bir mal para ile satın alınır veya o mal karşılığında, mal sahibi için bir iş yapılır. Yahut kirada olduğu gibi kiraya verilen şeyin menfaati mal ile değiştirilir. Nitekim İslâm Hukukunda kiraya verme şöyle tarif edilmiştir. «*icâre; malı menfaa-ımlarla değiştirmektir*» (Mecelle. Madde 405)

الذین یأکلون الربوا لا یقومون الا یتقوم الذی
تخبطه الشیطان من المس ذلك بأنهم قالو انما البیع
مثل الربوا واحل الله البیع وحرم الربوا...

«Riba yiyenler kendilerini şeytan çarpmış (biller mecnun) dan başka bir halde (kabirlerinden) kalkmazlar. Böyle olması da onların; alım satım'da ancak riba gibidir demelerindedir. Halbuki Allah alış verişini helâl, ribayı ise haram kılmıştır. Bakara, â: 275» âyetinde ifade edildiği üzere Allah Teâlâ alış verişini helâl, fâizi ise haram kılmıştır. İslâm'da alış veriş Mecelle madde 105'de «*malı mala değiştirmektir*» şeklinde târif edilmiştir. Yakarında da görüldüğü üzere alış verişte mal daima

bir bedel mukâbilinde karşılıklı akidler ile bir şahsın mülkiyyetinden diğer şahsın mülkiyyetine geçmekte buna mukâbil fâizde ise tamamen karşılıksız ve tek taraflı bir intikal mevcut bulunmaktadır.

Bu âyeti tefsir ederken Elmalılı merhum faiz hakkında şunu söyler «*Ribacının mübâdele iddiası altunların şingirtisini altına satmaktan daha hayali bir mübadeledir*».

Diğer taraftan faiz, iş yapıcı sermayenin pahalıya elde edilmesini gerektirir. Sermâyenin pahalıya temin edilmesi hem iktisaden gelişmeyi yavaşlatacak ve hem de imal edilen maddelerin yüksek fiatlı olmasını zorunlu kılacaktır.

Faiz, birbirlerine yardım hisleri ölmüş insanlardan müteşekkil cemiyetlerde gelişir ve yaşar. Hakiki insanlık medeniyetine sahip olan cemiyetlerde ihtiyaç sahipleri ancak aldıklarının aşını vermek şartıyla borçlanırlar. Bu ideal ve örnek insanlık medeniyetini ancak İslâmiyette bulmaktayız. Veda Haccı Hutbesinde Hz. Muhammed (S.A.) «*faizin her geçidini ayakları altına*» almış ve borcun aşını vermek gerektiğini ilân etmiştir. Dünya bu ilânı yeniden duyduğu gün, ihtiyaç sahipleri iktisadî imkânsızlıklara saplanmaktan kurtulmanın bayramını yapacak ve faiz almaktan vaz geçen insanlık da ancak o zaman âdil ve merhametli olacaklardır.

İslâm'da çalışmadan para kazanmak ve mülk sahibi olmak iyi birşey değildir. Hz. Muhammed (S.A.) diyorlar ki «*hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir rızık yemedi*» Ancak bazı sahalarda çalışmadan ve karşılıksız olarak mülk edinme câiz görülmüştür. Bu da malın verâset ve hibe suretiyle intikâli ile olur. Alış - verişte vü mübah olan eşyâyı ele geçirmede çalışmak şarttır. Bu sahada ferd için çalışıp kazandığından başka birşey yoktur ki, bu şu âyeti kerimede ifâdesini bulur.

وان ليس للانسان الامسى

«*İnsan için çalıştığından başka şey yoktur*». Bu âyetten anlaşıldığına göre İslâm'da komünizmin aksine ferdin çalışıp kazandığı şey kendisine aittir. Bu umumî kâidesiyle kapitalizm ile birleşen İslâmiyet zekât âyetleriyle de tekrar kapitalizmden ayrılır.

Bütün bu izahlarda görüldüğü üzere meşru yollardan elde edilen şeyler ferd için mülk ve helâl olmaktadır ve bir eşyanın temellük sebepleri ile ferdin mülkiyyetine geçişi de diğer kimseler için haram ifade etmektedir. Hiçkimse başkasına ait bir maldaki onun izni olmadan tasarruf hakkına

malik değildir. Bu kaide mecellede şöyle ifâdelenirilir..

«Bir kimsenin mülkünde onun izni olmaksızın ahar bir kimsenin tasarruf etmesi câiz değildir.» (Madde: 96)

Ancak sarahaten izin olmiyan yerlerde, eğer tasarruf etmek istiyen, mal sahibinin bu tasarrufa mutlak olarak izni olacağını önceden bilirse bu tasarruf kendisine helâl olur. İslâm hukukunda bu kâidenin ifâdesi şöyledir;

«Rızaya ilim, hürmeti giderir» العلم بالرضا ينفي الحرمة

Ömer Nasûhî Bey, İslâm Hukuku adlı eserinde bu kaideyi açıklarken derki; «Meselâ; bir kimse dostunun izni olmaksızın bağına girip üzümlerinden yediği takdirde dostunun hoşnut olacağını bilirse bu yemesinde bir beis görülmiyebilir. Bunun gibi bir misâfir odasında masanın üzerine konulmuş destideki sudan misâfirlerin içmeleri câizdir. Çünkü buna, hane sahibinin razı olduğu malûmdur.» (C. I, S, 298-99).

Gene aynı şekilde İslâm'da, bir kimsenin malını meşrû bir sebep olmadan diğer kimsenin alması yasaktır. Bu meşrû sebepler. Verâset, hibe, alışveriş v.s. dir. Bunlar olmadan bir mal şahsın mülkünden çıkarılamaz. Bu umumî hukuk kâidesinin Mecelledeki ifâdesi şudur. «Bilâ sebebi meşrû birinin malını bir kimsenin ahz etmesi câiz olmaz». (Madde: 97) Bu meşrû sebepler sadece fertlere değil, devletlere karşı da kıymetlerini muhafaza ederler. Bu bakımdan devlet de vatandaşın malını, kabul edilen sebepler dışında devletleştiremez ve amme menfaatına ayırmaz. İstimlâk yaparken bedelini ödemek mecburiyetinde kalır. Şu halde, zulm olarak başkasının malını elinden almak katıyyen yasaktır. Saîd İbni Zeyd'den (R.A.) rivâyet edilen bir hâdisi şerifte Resûlullah diyor ki «Kimki zulm, olarak bir karış yer alırsa kıyamet günü yedi kat misliyle boynuna geçirilir» (Müslim. Kitâbu'l-Buyû').

Kumara gelince, O'da meşrû sebebe dayanmadan ve çalışmadan para kazanma sevdasıdır. İslâm'da ekseriya kolay bir kazanç kötü bir kazançtır. Ve paranın verâset, hibe ve zekâtın dışında bir şahıstan diğer şahsa geçerken iş yaparak geçmesi zarureti vardır. Meselâ bir ayakkabıcı 50 L. para ya sahib olmak istiyorsa bunu kumar masasına oturarak değil bir çift ayakkabı yaparak kazanması şarttır ve para müşteriden ayakkabıcıya geçerken ortada bir çift ayakkabı yapılmış bulunacaktır.

Yahut ticaretle uğraşanların, malları kabzedip muhafaza etmeleri veya bir yerden diğer yere nakletme işini görmeleri gerekir. Ticâret hayatında para, bir şahıstan diğer şahsa geçerken ekseriya yukardaki işleri yaparak geçer Servetlerin hiçbir iş yapmadan kumar zihniyeti

ile elden ele dolaşması cemiyeti yıkar. Onun için İslâma göre, değirmene uğrayan suyun değirmen döndürüp iş yaparak geçtiği gibi para da bir elden diğer ele geçerken iş yaparak geçmelidir. Para elden ele dolaşırken yüksekte düşen su gib bir enerji hasil eder. İslâm, bu enerjiyi, bu kuvveti hemen bir işe bağlar. Kumarda ise bu kuvvet işe bağlanmayıp boşa salıverilir. Kumarda para iş yapmadan birinden diğerine aktarılmıştır. Acaba bu kimseler o gün hem kendileri ve hemde cemiyet için ne imal etmişlerdir? Eğer başkalarını çalışıp üretmesi olmasaydı bu asalaklar muhakkak açlıktan ölüme mahkûm olurlardı.

Bütün bu görüşler altında kumarı, sadece masa başındaki oyunlardan ibâret zannetmeyiniz. Servetlerin hiçbir iş yapmadan bir şahıstan diğer şahsa ve bir müesseseden diğer müesseseye geçişi zamanımızda çeşitli şekiller almıştır. Millî piyangolar, spor totolar, eşya çekilişleri, banka ikramiyeleri hülâsa bütün şans ve talihe dayanan oyunlar tamamen kumardır ve Allah Teâlânın ifâdesiyle

رجس من عمل الشيطان

«şeytanın işinden bir pisliktir.» Bunlar masa başında oynanan ferdi kumarlardan daha büyük içtimâî karakter kazanmış oyunlardır. Bu bakımdan âfetleri daha çoktur. Toptan bir cemiyete çalışmadan para kazanma sevdası aşularlar. Bu yollardan gelen paralar gayri meşrû sebebe dayandıklarından tamamen haramdırlar...

Zararın atılması, biletlerin çekilmesi, totoların doldurulması çalışmadan para kazanmak istiyen tenbel bedavacıların işidir. Allah Teâlâ «insan için çalıştığından başka şey yoktur» derken, çalışma dışı kazanç temin etmeğe uğraşmak, miskinliğe gönül vermektir. Birbirlerinin parasını talih oyunları ile aşırıma uğraşanlar, putperestlik devrinde, putlar önünde zar atıp kaderlerini tayin etmeye uğraşanlar kadar iptidaidirler. İslâm'da bedavacılık yoktur. Her türlü bedavacılık haramdır ve yasaktır. Hatta lüzumsuz iddialarda kumar cinsinden şeyler olduğundan yasaklanmıştır.. Elmalılı merhum C. II, S. 756 da şunu nakleder «iki kişiden biri diğerine, şu kadar yumurta yiyebilirsene şu senin olsun demiş idi. Bunlar meseleyi Hz. Aliye getirince, bu kumardır, diye izin vermedi.»

Diğer taraftan umumî menfaat nazara alınırsa bütün talih oyunlarının hiçbir millî menfaat temin etmedikleri ve üstelik memleket zararına oldukları kolayca anlaşılır. Böylece zararı ortadan kaldırmak için İslâmiyet bütün kumar cinslerini haram kılmıştır.